

УДК 658:657.471.1

О. А. Савенко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і права,
Дніпровський державний аграрно-економічний університетORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2362-6263>

І. М. Пальчик,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і права,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. ДніпроORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8432-8876>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.4.125

МЕНЕДЖМЕНТ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

O. Savenko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Law,
Dnipro State University of Agriculture and Economics, Dnipro

I. Palchuk,

PhD in Economics. Associate Professor of the Department Management and Law,
Dnipro State University of Agriculture and Economics, Dnipro

COST MANAGEMENT OF AGRIBUSINESS ENTERPRISES

У статті досліджено менеджмент витрат підприємств аграрної сфери, а саме фермерських господарств як важливу складову системи менеджменту. Узагальнено наукові підходи до класифікації витрат з урахуванням специфіки діяльності фермерських господарств. Визначено основні особливості формування витрат у процесі виробничо-господарської діяльності та їх вплив на прийняття управлінських рішень. Обґрунтовано значення ефективного планування, контролю та оптимізації витрат для підвищення результативності менеджменту фермерських господарств. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання керівниками та менеджерами фермерських господарств з метою удосконалення системи управління витратами. У сучасних умовах класифікація витрат використовується не лише для правильного визначення собівартості продукції та формування цінової політики, а й як інструмент управління, спрямований на досягнення як поточних, так і довгострокових цілей підприємства. Це зумовлює необхідність розгляду класифікації витрат крізь призму тактичних і стратегічних завдань, що дозволяє адаптувати систему управління витратами до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

The article examines the cost management of agricultural enterprises, namely farms, as an important component of the management system. Scientific approaches to the classification of costs are generalized, taking into account the specifics of farm activities. The main features of the formation of costs in the process of production and economic activity and their impact on managerial decision-making are determined. The importance of effective planning, control and optimization of costs for increasing the effectiveness of farm management is substantiated. The practical significance of the results lies in the possibility of their use by farm managers and executives to improve the cost management system. In modern conditions, cost classification is used not only to correctly determine the cost of products and form a pricing policy, but also as a management tool aimed at achieving both current and long-term goals of the enterprise. This necessitates the consideration of cost classification through the prism of tactical and strategic objectives, which allows the cost management system to adapt to changes in the external and internal environment. The variety of costs that arise in the course of an enterprise's activities necessitates their organization and systematization, which gives the classification of costs special importance in the management system. Classification of costs involves dividing their totality into separate groups according to certain characteristics, which allows identifying the characteristic features of each type of cost and determining the areas of managerial influence. Expenses on farms are characterized by a high

proportion of material costs, in particular for seeds, fertilizers, fuels and lubricants, and maintenance of machinery, while labor costs may be uneven throughout the year. Cost classification is a necessary tool for forming an effective cost management system for an enterprise, as it provides a structured reflection of costs taking into account accounting, management and analytical needs. The overall cost management system is formed as a set of interconnected subsystems covering planning, accounting, analysis and control of costs. The combination of different classification approaches creates conditions for flexible response to changes in the external and internal environment, helps identify reserves for cost reduction and increase the profitability of the enterprise.

Ключові слова: менеджмент, витрати, аграрний бізнес, планування витрат, фермерське господарство, управління витратами.

Key words: management, costs, agribusiness, cost planning, farming, cost management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Витрати є однією з базових економічних категорій, що відображає процес використання ресурсів у ході виробничо-господарської діяльності підприємства. У загальнооекономічному розумінні витрати характеризують вартісне вираження спожитих у процесі виробництва матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, необхідних для створення продукції або надання послуг. У системі управління підприємством витрати розглядаються як об'єкт цілеспрямованого планування, контролю та аналізу. Управлінські рішення щодо обсягів виробництва, вибору технологій, використання ресурсів і організації праці формуються з урахуванням їх впливу на витратну частину діяльності. Відповідно, ефективність управління підприємством значною мірою визначається здатністю менеджменту забезпечувати раціональне формування та використання витрат у межах виробничого циклу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням менеджменту витрат займалися вітчизняні вчені, такі як М. Грещак, В. С. Міщенко, Ф. Ф. Бутинець, А. Г. Загородній, та інші, а також зарубіжні Дж. Джуран та А. Фейгенбаум. Разом із тим більшість досліджень мають загальнооекономічний або обліково-аналітичний характер і недостатньо враховують специфіку управління витратами в малих аграрних підприємствах, зокрема фермерських господарствах. Це зумовлює потребу у подальшому розвитку прикладних управлінських підходів до підвищення результативності управління витратами з урахуванням організаційних, виробничих і ресурсних особливостей таких суб'єктів господарювання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення менеджменту витрат підприємств аграрного бізнесу в сучасних умовах господарювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Різноманітність витрат, які виникають у процесі діяльності підприємства, зумовлює необхідність їх упорядкування та систематизації, що надає класифікації витрат особливого значення в системі управління. Раціонально побудована класифікація витрат створює передумови для ефективного прогнозування, планування, обґрунтованого розподілу ресурсів, коректного обліку та своєчасного контролю [6]. Саме через класифікацію витрат забезпечується зв'язок між окремими елементами управління та досягається узгодженість управлінських рішень на різних рівнях.

Формування витрат за відповідними класифікаційними ознаками спрямоване на вирішення конкретних завдань управління, зокрема визначення джерел виникнення витрат, їх розподілу за об'єктами управління та оцінювання впливу на результати діяльності підприємства. У цьому контексті важливого значення набуває організація інформаційного забезпечення управління витратами, оскільки якісна та структурована інформація дає змогу відстежувати закономірності формування витрат і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

У сучасних умовах класифікація витрат використовується не лише для правильного визначення собівартості продукції та формування цінової політики, а й як інструмент управління, спрямований на досягнення як поточних, так і довгострокових цілей підприємства [1]. Це зумовлює необхідність розгляду класифікації

витрат крізь призму тактичних і стратегічних завдань, що дозволяє адаптувати систему управління витратами до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Практика господарювання свідчить, що більшість підприємств потребують розподілу витрат за різними напрямками та ознаками, при цьому система класифікації має відповідати управлінським потребам і не створювати додаткового аналітичного навантаження для менеджерів та керівників. Ефективна класифікація витрат повинна бути інтегрованою у загальну систему обліку та звітності, забезпечуючи користувачів релевантною та своєчасною інформацією. Основним джерелом інформації про витрати на підприємстві виступає бухгалтерський облік, який забезпечує повноту, достовірність і об'єктивність даних шляхом збору, вимірювання, накопичення та узагальнення інформації. Облікова інформація про витрати є багатогранною та формується з використанням плану рахунків, аналітичних регістрів, первинних документів і форм звітності, що створює інформаційну основу для управління витратами без необхідності додаткової обробки даних. Класифікація витрат передбачає поділ їх сукупності на окремі групи за визначеними ознаками, що дозволяє виявити характерні особливості кожного виду витрат і визначити напрями управлінського впливу. Така систематизація є необхідною для ідентифікації витрат, які мають найбільший вплив на фінансові результати підприємства та потребують першочергової уваги з боку менеджменту. Водночас класифікація витрат виконує не лише формальну функцію, а й виступає важливим інструментом побудови ефективної системи управління витратами. Вона дає змогу оцінити можливість регулювання окремих видів витрат, визначити ступінь їх впливу на кінцеві результати діяльності та сформулювати оптимальні управлінські рішення з урахуванням економічної доцільності.

Для підвищення ефективності управління витратами доцільним є їх розмежування за напрямками поточного та стратегічного управління. Такий підхід дозволяє "узгодити оперативні рішення щодо раціоналізації витрат із довгостроковими цілями розвитку підприємства та підвищення його прибутковості" [5]. Правильне застосування класифікації витрат у цьому контексті сприяє підвищенню якості управлінських рішень і забезпечує зростання економічних результатів діяльності.

Собівартість продукції, сформована на основі класифікованих витрат, є одним із ключових показників, що визначає вартість створеної продукції та впливає на обсяг фінансових

результатів підприємства. Упорядкована система класифікації витрат полегшує процес управління, особливо за умов використання сучасних інформаційних технологій, які дозволяють зіставляти заплановані та фактичні витрати без додаткових аналітичних процедур.

У процесі дослідження доцільним є розширення підходів до класифікації витрат з урахуванням їх впливу на фінансові результати поточної діяльності підприємства, зокрема залежно від формування прибутку або збитку. У цьому контексті важливим є розмежування витрат на ті, що враховуються при визначенні фінансового результату, та витрати, які не впливають на нього безпосередньо, а також оцінка їх ролі у створенні та зростанні вартості підприємства. Такий підхід дозволяє розглядати витрати не лише з позицій обліку, а й з точки зору стратегічного управління.

Загальна система управління витратами формується як сукупність взаємопов'язаних підсистем, що охоплюють планування, облік, аналіз і контроль витрат. Під спрямованістю системи управління витратами доцільно розуміти певну сферу діяльності підприємства, у межах якої здійснюється цілеспрямоване формування та використання витрат з урахуванням управлінських завдань [7]. У практиці управління можна виокремити кілька ключових напрямів, серед яких особливе значення мають витрати, що формують планову та фактичну собівартість продукції, витрати, пов'язані з управлінням прибутком відповідно до ринкових умов, а також витрати, що забезпечують ефективний контроль і регулювання виробничих процесів.

Складність і багатогранність процесу управління витратами зумовлює необхідність застосування системного підходу до його дослідження. Управління витратами доцільно розглядати як комплексну функціональну систему, спрямовану на забезпечення розвитку підприємства, оскільки управлінські рішення у сфері використання ресурсів, формування структури витрат і обсягів реалізації є взаємопов'язаними та прямо або опосередковано впливають на кінцеві фінансові результати. Узгодженість таких рішень підвищує загальну результативність діяльності підприємства.

Для обґрунтування управлінських рішень важливим є визначення загальних витрат підприємства, тобто сукупних витрат на виробництво певного обсягу продукції. Водночас значну аналітичну цінність має показник середніх витрат, який характеризує витрати в розрахунку на одиницю продукції та використовується для оцінювання ефективності вироб-

ництва у співвідношенні з ціною реалізації. Оскільки загальні витрати поділяються на постійні та змінні, відповідно розраховуються середні постійні й середні змінні витрати, динаміка яких по-різному реагує на зміну обсягів виробництва.

Зі зростанням обсягів виробництва середні постійні витрати, як правило, зменшуються, тоді як середні змінні витрати можуть спочатку знижуватися, а згодом зростати внаслідок обмеженості ресурсів або зниження ефективності їх використання. За умов фіксованої ціни реалізації це зумовлює певну межу зростання прибутку підприємства [8]. Порівняння показників середніх і граничних витрат дає змогу обґрунтувати оптимальний обсяг виробництва з позицій стратегічного управління. Групування витрат за різними класифікаційними ознаками дозволяє розкрити їх зміст з різних управлінських позицій та врахувати специфіку умов їх виникнення і результатів виробничої діяльності. У процесі розроблення стратегії скорочення витрат доцільно аналізувати як поточні витрати підприємства, так і потенційні витрати майбутніх періодів, визначаючи можливість їх оптимізації. Такий підхід сприяє підвищенню прибутковості та формує передумови для стійкого розвитку підприємства. Відтак глибоке розуміння механізмів формування та класифікації витрат є необхідною основою для розроблення ефективних стратегій управління витратами. Залежно від правового статусу та напрямку діяльності підприємства істотно відрізняються технологічні процеси, організаційна структура, характер взаємодії з партнерами й контрагентами, а також внутрішні зв'язки між структурними підрозділами. Специфіка підприємства найбільш виразно проявляється в організації виробництва, яка значною мірою визначається технологією виготовлення продукції [3]. Саме технологічні особливості зумовлюють потребу в певному обсязі, структурі та форматі інформації, необхідній для контролю виробничого процесу. У цьому контексті особливого значення набуває раціональна організація обліку витрат за видами продукції та структурними підрозділами, що передбачає належне ведення аналітичного обліку. Класифікація витрат відповідно до обліково-аналітичних вимог має враховувати характер виробничого процесу та специфіку продукції, яку випускає підприємство. Дані аналітичного обліку є інформаційною базою для формування внутрішньої управлінської звітності, що містить відомості про обсяги виробництва, центри відповідальності та статті витрат. Класифікація витрат за економічними елементами має універсальний характер, оскільки не залежить від особливостей конкретного підприємства, що дозволяє стандартизувати склад відповідних еле-

ментів. Водночас такий підхід не забезпечує повною мірою інформаційні потреби управління, зокрема щодо аналізу витрат за окремими видами продукції та за їх цільовим призначенням [5]. Це обмежує можливості контролю раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у межах виробничого процесу. По мірі ускладнення господарської діяльності підприємства зростає потреба у застосуванні різних класифікацій витрат, що є необхідною умовою ефективної реалізації основних функцій управління витратами — планування, обліку, контролю та аналізу. Кожна з цих функцій потребує специфічної інформації про витрати, а її відсутність або недостатня деталізація ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3]. Саме тому ефективне управління витратами неможливе без глибокого розуміння їх різновидів і особливостей формування. З огляду на це доцільним є групування витрат за ознаками, пов'язаними з виконанням управлінських функцій. Такий підхід дозволяє сформувати гнучку систему класифікації, здатну оперативно адаптуватися до змін інформаційних потреб керівництва та інших зацікавлених сторін. Використання узгоджених між собою класифікаційних ознак сприяє скороченню часу збору та обробки інформації про фактичні витрати, що підвищує ефективність управлінських процесів. Розроблення класифікатора витрат є самостійним завданням підприємства і має базуватися на загальних принципах системності, доцільності та адаптивності.

Окремої уваги заслуговує класифікація витрат за ознакою ефективності їх здійснення. У межах такого підходу доцільно виокремлювати ефективні витрати, що виникають у результаті раціонального використання ресурсів, та не-ефективні витрати, пов'язані з їх нераціональним використанням. З урахуванням часової прив'язки до звітного періоду витрати також можуть поділятися на продуктивні, які сприяють створенню активів або формуванню економічних вигод, і непродуктивні або тимчасово непродуктивні, що не забезпечують безпосереднього позитивного результату. Така класифікація дозволяє поглибити аналіз витрат і підвищити обґрунтованість управлінських рішень. Узагальнимо розглянуту класифікацію в таблиці 1.

Узагальнення основних ознак класифікації витрат свідчить, що їх систематизація за обліковою, управлінською та аналітичною ознаками забезпечує комплексний підхід до управління витратами підприємства. Облікова класифікація формує інформаційну базу для фінансової звітності та визначення собівартості продукції, управлінська — спрямована на

підтримку процесу прийняття рішень і планування діяльності, а аналітична — дозволяє оцінити ефективність і результативність використання ресурсів.

Поєднання різних класифікаційних підходів створює умови для гнучкого реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, сприяє виявленню резервів скорочення витрат і підвищенню прибутковості підприємства. Таким чином, системна класифікація витрат є важливою складовою ефективного управління діяльністю підприємства та формує методичну основу для подальшого аналізу особливостей формування витрат у фермерських господарствах.

Застосування наведених класифікаційних підходів до управління витратами потребує урахування галузевих та організаційно-економічних особливостей функціонування підприємства [3]. Особливої актуальності це набуває для фермерських господарств, які відрізняються від великих аграрних підприємств масштабами діяльності, рівнем диверсифікації виробництва, організаційною структурою та умовами використання ресурсів. У таких господарствах витрати формуються в умовах обмеженості фінансових і трудових ресурсів, що підвищує значення їх раціонального планування та контролю.

Специфіка формування витрат у фермерських господарствах зумовлена поєднанням виробничих і управлінських функцій, які часто зосереджені на рівні власника або керівника господарства. Це впливає на структуру витрат, характер їх обліку та можливості деталізації за центрами відповідальності. Крім того, значний вплив на формування витрат мають сезонність сільськогосподарського виробництва, залежність від природно-кліматичних умов, а також коливання цін на матеріально-технічні ресурси та сільськогосподарську продукцію [4].

Витрати у фермерських господарствах характеризуються високою часткою матеріальних витрат, зокрема на насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали та обслуговування техніки, тоді як витрати на оплату праці можуть мати нерівномірний характер протягом року. Така особливість ускладнює застосування універсальних підходів до класифікації витрат і потребує їх адаптації до умов конкретного господарства з урахуванням структури виробництва та обсягів діяльності. Отже, класифікація

Таблиця 1. Основні ознаки класифікації витрат у системі управління підприємством

Ознака класифікації	Вид класифікації витрат	Управлінське призначення
Облікова	За економічними елементами	Забезпечення узагальненого обліку витрат і формування фінансової звітності
	За статтями калькуляції	Визначення собівартості продукції, робіт або послуг
	За центрами відповідальності	Контроль витрат за структурними підрозділами
Управлінська	За способом віднесення на об'єкти обліку (прямі, непрямі)	Прийняття рішень щодо оптимізації витрат
	За характером поведінки (постійні, змінні)	Планування обсягів виробництва та аналіз безбитковості
	За ступенем впливу на прибуток (релевантні, нерелевантні)	Обґрунтування альтернативних управлінських рішень
Аналітична	За ефективністю використання (ефективні, неефективні)	Виявлення резервів зниження витрат
	За результативністю (продуктивні, непродуктивні)	Оцінка економічної доцільності витрат
	За часовою спрямованістю (поточні, майбутні)	Формування стратегічних орієнтирів управління

витрат виступає необхідним інструментом формування ефективної системи управління витратами підприємства, оскільки забезпечує структуроване відображення витрат з урахуванням облікових, управлінських та аналітичних потреб. Застосування різних класифікаційних ознак дозволяє врахувати специфіку виробничих процесів, інформаційні запити управлінського персоналу та стратегічні орієнтири розвитку підприємства [2]. Для фермерських господарств, діяльність яких характеризується сезонністю, обмеженістю ресурсів і поєднанням управлінських функцій, адаптація класифікації витрат до реальних умов господарювання має особливе значення. Це створює методичне підґрунтя для вибору адекватних підходів і методів управління витратами, що зумовлює доцільність подальшого розгляду інструментарію та практичних механізмів управління витратами в аграрному секторі економіки

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано доцільність застосування багаторівневої класифікації витрат за обліковими, управлінськими та аналітичними ознаками, що забезпечує повноцінне інформаційне забезпечення процесу управління. Визначено, що адаптація класифікації витрат до специфіки фермерських господарств має вирішальне значення з огляду на сезонність виробництва, обмеженість ресурсів і підвищений рівень ризиків у сільському господарстві. Розглянуто підходи та методи управління витратами в аграрному секторі економіки, зокрема в умовах невизначеності та впливу зовнішніх

чинників. Доведено, що управління витратами в аграрному бізнесі має системний характер і ґрунтується на поєднанні фінансового планування, обліку, контролю, аналізу відхилень і мотивації персоналу. Особливу увагу приділено ролі інформаційного забезпечення та автоматизованих систем у підвищенні якості управлінських рішень.

Література:

1. Биба В., Пінчук Н., Корунський В. Ефективне управління витратами в організаційному менеджменті. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 8. С. 141–145.

2. Биба В.В., Пінчук Н.М., Ващенко Н.Ю. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами. Ефективна економіка. 2024. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_1_63

3. Варченко О.М., Свиноус І.В., Биба В.А. Теоретичні засади формування системи управління виробничими витратами на сільськогосподарських підприємствах. Інноваційна економіка. 2020. № 3–4. С. 44–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2020_3-4_7

4. Вороніна А.В., Берьозкіна А.Ю. Стратегічне управління: навч. посіб. Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2017. 418 с.

5. Дідур Г.І., Мельничук О.І., Телічко Н.А., Лівінський А.І. Управління витратами в операційній системі аграрних підприємств на засадах логістичного підходу. Агросвіт. 2025. № 10. С. 79–87.

6. Механізми та інструменти менеджменту діяльності сучасного підприємства: монографія за ред.: С.В. Філіппової, С.К. Харчікова. М-во освіти і науки України, Одес. нац. політехн. ун-т. К.: Центр учбової літератури, 2017. 175 с.

7. Основи менеджменту: Конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" освітньо-професійної програми "Менеджмент і бізнес-адміністрування". КПП ім. Ігоря Сікорського. Укладачі: Т.В. Лазоренко, С.О. Пермінова. Електронні текстові дані (1 файл: 560 КБ). Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського. 2021. 166 с.

8. Попрозман О.І., Опанасенко О.М. Управління фінансовими ресурсами для оптимізації витрат підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2024. № 1. С. 79–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2024_1_12

9. Сучасні трансформації організаційно-економічного механізму менеджменту та логістики суб'єктів підприємництва в системі економічної безпеки України: колективна монографія / Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара; за заг. ред. Т.В. Гринько. Дніпро: Біла К.О., 2017. 487 с.

References:

1. Byba, V., Pinchuk, N. and Koruns'kyj, V. (2024), "Effective cost management in organizational management", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 8, pp. 141–145.

2. Byba, V.V., Pinchuk, N.M., and Vashchenko, N.Yu. (2024), "Economic essence, meaning and tasks of cost management", *Efektivna ekonomika*, vol. 4, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_1_63 (Accessed 10 Jan 2026).

3. Varchenko, O.M., Svynous, I.V. and Byba, V.A. (2020), "Theoretical principles of the formation of a production cost management system at agricultural enterprises", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 3–4, pp. 44–50, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2020_3-4_7 (Accessed 10 Jan 2026).

4. Voronina, A.V. and Ber'ozkina, A.Yu. (2017), *Stratehichne upravlinnia [Strategic management]*, DDTU, Kam'ians'ke, Ukraine.

5. Didur, H.I., Mel'nychuk, O.I., Telichko, N.A. and Livins'kyj, A.I. (2025), "Cost management in the operational system of agricultural enterprises based on the logistics approach", *Ahrosvit*, vol. 10, pp. 79–87.

6. Filyppova, S.V. and Kharchikov, S.K. (2017), *Mekhanizmy ta instrumenty menedzhmentu diial'nosti suchasnoho pidpriemstva [Mechanisms and tools for managing the activities of a modern enterprise]*, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

7. Lazorenko, T.V. and Perminova, S.O. (2021), *Osnovy menedzhmentu [Management Fundamentals]*, KPI im. Ihoria Sikors'koho, Kyiv, Ukraine.

8. Poprozman, O.I. and Opanasenko, O.M. (2024), "Managing Financial Resources to Optimize Enterprise Costs", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 1, pp. 79–87, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2024_1_12 (Accessed 10 Jan 2026).

9. Hryn'ko, T.V. (2017), *Suchasni transformatsii orhanizatsijno-ekonomichnoho mekhanizmu menedzhmentu ta lohistyky sub'iektiv pidpriemnytstva v systemi ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Modern transformations of the organizational and economic mechanism of management and logistics of business entities in the system of economic security of Ukraine]*, Dnipropetr. nats. un-t im. Olesia Honchara, Dnipro, Ukraine.

Отримано редакцією журналу / Received: 23.01.26

Процеженовано / Revised: 30.01.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.02.26